

PROKURATUUR

Liisa-Ly Pakosta
Justiits- ja Digiministeerium
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn
info@justdigi.ee

Teie: 14.07.2026 nr 8-3/5359-1

Meie: 24.07.2026 nr RP-1-6/26/6838

Prokuratuuri arvamus karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsusele (lastevastaste seksuaalkuritegude aegumistähtaegade pikendamine)

Lugupeetud justiits- ja digiminister

Prokuratuur tänab võimaluse eest anda arvamus karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsusele seoses lastevastaste seksuaalkuritegude aegumistähtaegade pikendamisega.

Prokuratuur peab väljatöötamiskavatsuses esitatud lahendusalternatiividest sobivaimaks kolmandat varianti ehk aegumistähtaegade proportsionaalset pikendamist. See võimaldab arvestada erinevate seksuaalkuritegude raskusastet, olemust ja eripärasid, samuti kannatanute kaitsevajadust ning õigusrahu.

Kohtupraktikas käsitletakse aina enam seksuaalkuritegusid eraldiseisvate tegudena, mitte jätkuva kuriteona, mistõttu aegub iga tegu eraldi. Prokuratuuri hinnangul on põhjendatud käsitada aegumist menetlusliku instituudina, kuigi see on sätestatud karistusseadustikus. Lastevastaste seksuaalkuritegude aegumistähtaegade pikendamiseks tehtavate muudatuste tagasiulatuva kohaldamine võib olla võimalik just aegumise menetlusliku olemuse tõttu. Samas ei pruugi Riigikohus prokuratuuri käsitletusega nõustuda, mistõttu on oluline aegumistähtaegu pikendada võimalikult kiiresti, kuid hiljemalt direktiivi 2011/93 uue redaktsiooni jõustumisel. Siiski tuleks küsimust, kas pikendatud aegumistähtajad kohalduvad juba toimepandud tegudele, mis ei ole muudatuse jõustumise ajaks veel aegunud, arutada eelnõu koostamisel.

Ebaselgeks jääb väljatöötamiskavatsuses kirjeldatud aegumistähtaegade süsteemi seos direktiivi uuestisõnastamise ettepanekuga. Direktiivi eelnõus on viidatud vähemalt 20-, 25- ja 30-aastastele aegumistähtaegadele sõltuvalt kuriteo raskusest, samas kui väljatöötamiskavatsuses kasutatakse 15-, 20- ja 32-aastast mudelit. Lisaks võiks kaaluda, kas aegumistähtaegade diferentseerimisel on põhjendatud arvestada toimepanija vanust ning säilitada alaealiste toimepanijate puhul senine regulatsioon või näha ette lühemad aegumistähtajad.

RIIGIPROKURATUUR

Wismari 7 / 15188 TALLINN / 694 4400 / info@prokuratuur.ee / www.prokuratuur.ee
Registrikood 70000906

Samuti juhime tähelepanu, et väljatöötamiskavatsuses pikima aegumistähtajaga hõlmatud kuritegude loetelu ei näi käsitlevat vägistamise kõiki karistusõiguslikke alternatiive. Riigikohtu praktika kohaselt ei piirdu vägistamine üksnes tahtevastase vaginaalse või oraalse suguühtega. Eelnõu edasisel väljatöötamisel tuleks tagada, et regulatsioon hõlmaks võrdselt kõiki vägistamise koosseisulisi vorme.

Prokuratuur toetab väljatöötamiskavatsuses käsitletud lähenemist laiendada KarS § 81 lg 7 p-s 3 sätestatud aegumise peatumise regulatsiooni teistele lastevastastele seksuaalkuritegudele, eeskätt KarS §-des 175, 178 ja 179 sätestatud tegudele, kuna ka nende kuritegude avastamist raskendavad samad asjaolud, mis olid aluseks kehtiva erandi loomisele.

Prokuratuur peab vajalikuks juhtida tähelepanu, et planeeritava muudatusega kaasnev töökoormus ei mõjuta üksnes kohtuid. Pikemate aegumistähtaegade tõttu menetlusse jõudvate juhtumite arvu suurenemine mõjutab vahetult ka uurimisasutuste ja prokuratuuri töökoormust. Vanemate kuritegude tõendamine on keerukam, kuna tõendid on oma olemuselt ebapüsivad ja hävivad aja jooksul. Inimeste mälu ei ole püsiv ning kuriteo asjaolud võivad ununeda või mälestus juhtunust muutuda. Mõni tõend võib kaotada oma tõendiväärtuse, kui seda ei säilitata ega kaitsta nõuetekohaselt tõendi eripära ja omaduste või kuriteopaiga tingimuste tõttu (nt DNA). Seega on vanemate kuritegude uurimine kohtueelses menetluses sageli keerukam, samuti võib see kaasa tuua pikemaid kohtumenetlusi. Eelnõu edasisel menetlemisel tuleks arvestada muudatuse ressursimõjuga kogu kriminaalõigussüsteemile.

Lõpetuseks märgib prokuratuur, et direktiivi uuestisõnastamise ettepanekus asendatakse mõiste „lasteporno“ ehk „lapsporno“ sisult täpsema ja sobivama mõistega „laste seksuaalset kuritarvitamist kujutav materjal“. Kohane on kaaluda võimalikult kiiresti vastava muudatuse tegemist ka karistusseadustikus.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Astrid Asi

riigi peaprokurör